

บทที่ 3

ประเพณี : ความเชื่อ พิธีกรรม

ชาวบ้านนำคำได้นับถือพุทธศาสนามาเป็นระยะเวลานาน แม้ว่าจะไม่มีการปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนาอย่างเคร่งครัดอย่างพุทธศาสนิกชนพึงกระทำก็ตาม ก็ยังไม่ละเลยต่อการปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนาในวันสำคัญต่างๆ นอกจากนี้ชาวบ้านยังมีประเพณีพิธีกรรม อันเกิดจากความเชื่อ และถือปฏิบัติสืบต่อกันมาประเพณีเหล่านี้สามารถจำแนกออกเป็น 2 ประเภทคือ

1. ประเพณีแห่งชีวิต
2. ประเพณีประจำปี

1. ประเพณีแห่งชีวิต

1.1 ประเพณีการแต่งงาน

สถาบันครอบครัวเกิดจากการแต่งงานของชายหญิง โดยมีข้อตกลงที่จะใช้ชีวิตและประกอบกิจกรรมต่างๆ อย่างมีหน้าที่ต่อกันสืบไป ชาวบ้านนำคำรักษาประเพณีการแต่งงานค่อนข้างเคร่งครัดด้วยถือว่าการแต่งงานเท่ากับเป็นการประกาศให้คนในสังคมได้ร่วมรับรู้ และเป็นสักขีพยานว่าชายหญิงอันเป็นลูกสาว หรือลูกชายตกลงปลงใจที่จะมีครอบครัว และได้ปฏิบัติตามประเพณีอย่างถูกต้อง กรณีที่ปฏิบัตินอกกรติดผิดประเพณีด้วยการลักพาพานี้ แม้จะเป็นการตกลงปลงใจของฝ่ายหญิงด้วยหรือไม่ก็ตาม ถือว่ายังความเสื่อมเสียมาสู่ครอบครัว ฝ่ายชายต้องขอมาพร้อมทั้งจ่ายค่าสินไหมให้กับพ่อแม่ฝ่ายหญิงตามธรรมเนียมจึงจะเป็นการลบล้างความผิดได้

ในอดีตก่อนการตกลงแต่งงานจะเกิดขึ้น หนุ่มสาวได้ทำความรู้จักกันจากการ “ลงช่วงเงินฝ่าย” (หลังจากเสร็จฤดูเก็บเกี่ยวหญิงสาวจะรวมกลุ่มนั่งปั่นฝ้ายบนแผ่นไม้ยกพื้นสูงเรียกว่าลงช่วง) ในเวลากลางคืน ชายหนุ่มจะคิดพิณเป่าแคนมาหาหญิงสาวที่ตนพึงพอใจ และเกี่ยวพาราสิกันด้วยคำผญา ถ้าชายหนุ่มพึงพอใจหญิงคนใดก็จะอยู่คุยกับสาวเจ้าที่บนเรือนต่อไป กระทั่งจะตกลงปลงใจจะรักใคร่ชอบพอกัน จึงให้ผู้ใหญ่มาเจรจาสู่ขอ

ตัวอย่างคำเกี่ยวพาราสิ ในงานลงช่วงเงินฝ้ายที่ผู้เฒ่าผู้แก่ซึ่งเป็นตัวแทนของหนุ่มสาวในยุค นั้นได้จดจำไว้เล่าและสั่งสอนลูกหลานต่อมาดังข้อความว่า

- (ข) อันว่าวังเวินนี้มีxonแล้วหรือบ่คันมีxonขวางแหทองอ้ายกะสิหว่านคันบ่มีไม้
ค้อนแหอ้ายสิหว่านลง

- (ญ) อันว่าวังเวินนี้บ่เคยมีขนขวางเป็นวังแม่น้ำค้ำบ่มีคู่อู่ช้อนขนบ่มีอยู่ข้าง
ปลาน้อย กระบี่มีดอกอ้ายเฮ้ย
- (ข) พี่อยากฆ่าไก่กุ่ม แค้นตั้งตั้งเคืองเบ็ดว่าอยากตีหนูซัด เสียดแมวผ่านเคืองฮู้ หนู
บ่มาไขข้อ แมวคำสิฮู้เจ็อนเป็นลื้อ
- (ญ) อย่าหับสวนหม่อนมาซอนสวนหมี่ อย่าหับสวนบักมีมาช้อนใส่ขนุนใจบ่
ใสในน้ำ แลเงกระบี่ส่อง ใจบ่ใสต่อฆ้องตีได้กระบี่ดงดอกอ้ายเฮ้ย
- (ข) ต้นไม้ใหญ่บ่มีผีสาวผู้ตีบ่มีฮู้ ธรณีอกสิแตกตายแล้ว ตาแฮกบ่ได้กินไก่คัม
- (ญ) อย่ามีดีแกลงหล่มกินบักยมมีเอละกะด้า กินบักข่าหมคมมีเอละดั้น คำสิสั้มกระบี่
มี เดียวมันสิบ่เป็นจ้งเว้า สีชมพูจ้งว่า ผ่านคือดอกมดกล้าค่านาแล้ว เขียบใบใ
ตมจักบ่ถึงข้อ หย่อมบ่ถึงป่อง มันสิเสี้ยวบาดมือเด้ออ้าย ข้อนี้ปอดล่อยฮ้อย
เหมือนฮ้อกลางกอ แหนงน้อยกระบี่ ห่อหน่อน้อยกระบี่ซอน
- (ข) อย่าสินอนหลายหล่า นอนหลายหลังสิเปื่อย หลังสิเปื่อยใส่เป็นหลังสิเปิดใส่
กระดานเด้อหล่าเฮ้ย ขอกินน้ำขันคำเจ้าแแน กินน้ำแล้วขันเจ้าสิส่งกิน

ในปัจจุบันสภาพสังคมได้เปลี่ยนแปลงไปทำให้การเกี่ยวพาราตีเช่นอดีตไม่มีแล้ว คงเป็น
เพียงการทำความรู้จักกันเองตามโอกาสต่างๆ

เมื่อชาย หญิง ตกกลางปลงใจแต่งงานกัน ฝ่ายชายจะให้พ่อแม่หรือญาติผู้ใหญ่เจรจาสู่ขอ
ตกลงเรื่องสินสอดทองหมั้น และกำหนดวันแต่งงาน ตามประเพณีท้องถิ่นนิยมแต่งงานกันในเดือน
คู่ คือเดือนยี่ (มกราคม) เดือนสี่ (มีนาคม) เดือนหก (พฤษภาคม) เดือนแปด (กรกฎาคม)
เดือนสิบ (กันยายน) และเดือนสิบสอง (พฤศจิกายน) ด้วยเชื่อว่าแต่งงานเดือนคู่จะทำให้ชีวิตคู่
ยั่งยืนไม่มีการหย่าร้างตามมา

ถึงวันแต่งงานพิธีเริ่มตั้งแต่เช้าขบวนขันหมากของเจ้าบ่าวจะมาถึงบ้านเจ้าสาว นำสินสอด
ทองหมั้นของไหว้ซึ่งเรียกว่าเครื่องสมมา มามอบให้แก่เจ้าสาวและญาติ จากนั้นพราหมณ์จะทำพิธี
บายศรีสู่ขวัญผูกข้อมือแก่บ่าวสาว จากนั้น พ่อ แม่และญาติตลอดจนแขกหรือที่มาร่วมงาน ร่วมผูก
ข้อมือ อวยชัยให้พร ให้คู่บ่าวสาวอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข รู้จักทำมาหากินสร้างความเจริญให้กับ
ครอบครัวต่อไป คำอวยพรเหล่านี้ล้วนเป็นคำเตือนสติ สอนใจ แก่คู่สามีภรรยาใหม่ทั้งสิ้น ตัวอย่าง
เช่น

“เป็นหญิงนี่คือกินหนักหมิ่นทมิใส่่น้ำจมจ้อยบ่ฟู ผู้ชายนี่คือควยกะด้าห่างทมิใส่่น้ำไหลเข้า
สู่ทาง”

ตอนนี้หมายความว่า หญิงใจคอกหนักแน่นกว่าชาย ผู้ชายทำกิจการใดมักบ่มีบ่บ่มผู้หญิงจึงควรอดทน

“จกฮ้อย่าให้แขนสั้น ขุดน้ำอย่าให้กั้นฟู เอ็ดอีหยังกะให้มันเสร็จในแล้ว”

คำสอนนี้หมายความว่า ให้มีความอดทน ขยันหมั่นเพียร จะทำให้การทำงานสำเร็จตามความประสงค์

มีคำสอนเฉพาะผ่านหญิงว่า

“โลโก้ให้ว่าโซ โล่หมาให้ว่าเซ่ อย่าไล่ส่อไล่เสียด อีพ่อกะให้ว่าอีพ่อ อีแม่กะให้ว่าอีแม่ ป้ากะให้ว่าป้า ลูกกะให้ว่าลูกอย่าเว้าเสียดไปใสกะให้บอกกล่าว”

คำสอนนี้หมายถึง อย่าพูดส่อเสียดให้พูดตรงไปตรงมาอย่าอ้อมค้อม จะไปไหนให้บอกกล่าวผู้ใหญ่ให้ทราบ

มีคำสอนผู้ชายว่า

“นอนหงายให้เบิ่งไฟหญ้า นอนคว่ำหน้าให้เบิ่งลงดิน”

หมายถึงให้เป็นคนขยันขันแข็ง ถ้านอนหงายต้องสังเกตหลังคาวารั่วหรือไม่ ถ้าวัวต้องรีบซ่อม ถ้านอนคว่ำต้องดูวัวควายในคอกว่าอยู่ครบทุกตัวหรือไม่ เครื่องใช้สอยที่เก็บไว้ได้ดูบ้านอยู่ครบถ้วนหรือไม่ถ้าเสียหายต้องซ่อมบำรุง เป็นต้น

เมื่อผูกข้อมือเสร็จ ฝ่ายชายนำเครื่องสมมา 2 ชุด ซึ่งประกอบด้วยรูปเทียน ดอกไม้ซึ่งเรียกว่า จันท์ 5 จันท์ 8 (ครอบองค์ 5 หรือ 8) ผ้าขาวหรือผ้ายาว 1 ผืน สนะหรืออาสนะ (หมายถึงเบาะรองนั่ง) สำหรับไหว้ศิวบรรพบุรุษของฝ่ายหญิง 1 ชุด เครื่องไหว้นี้จะวางไว้หวับนใดบ้าน เมื่อเสร็จพิธีจึงเก็บไว้ในห้องพระ และสามารถนำมาใช้ต่อไปได้ อีก 1 ชุด เพิ่มเสื่อหรือฟูกอีก 1 ผืนสำหรับไหว้พ่อแม่ฝ่ายหญิง ญาติฝ่ายหญิงผูกข้อมือรับฝ่ายชาย และญาติจะกลับบ้านเตรียมทำพิธีรับฝ่ายหญิงอีกครั้งหนึ่ง

เสร็จพิธีที่บ้านฝ่ายหญิงแล้ว ฝ่ายหญิงจะต้องเตรียมเครื่องสมมา หรือของไหว้จำนวน 2 ชุด ไปไหว้พ่อแม่ และศิวบรรพบุรุษของฝ่ายชายเช่นกัน แต่ฝ่ายหญิงจะมีของไหว้อีกส่วนหนึ่งสำหรับไหว้ญาติพี่น้องฝ่ายชาย เช่น หมอน ที่นอน ผ้าถุง ผ้าแพร โสร่ง ฯลฯ ญาติพี่น้องก็รับไหว้ฝ่ายหญิงด้วยการผูกข้อมือ ด้วยเงินทองตามราคาสั่งของและกำลังทรัพย์ พิธีผูกข้อมือรับขวัญเรียกเป็นภาษาถิ่นว่า “จิ้นเฮือน” อันเป็นการต้อนรับฝ่ายชายและฝ่ายหญิงเข้าเป็นสมาชิกของครอบครัวทั้งสองฝ่ายต่อไป

กรณีที่เกิดการลักพาหนะ ฝ่ายชายและญาติพี่น้องต้องขอขมาพ่อแม่ฝ่ายหญิงพร้อมกับจัดเตรียมเครื่องไหว้ขอขมาศิวบรรพบุรุษฝ่ายหญิงด้วย พ่อ แม่ และญาติพี่น้องฝ่ายหญิงสามารถเรียกค่าเสียหายซึ่งเรียกว่า “ค่าปรับไหมลวงห้อง” เพิ่มจากค่าสินสอดจากฝ่ายชายอีกด้วย

ตามประเพณีท้องถิ่นภายหลังจากแต่งงาน ฝ่ายชายต้องอาศัยอยู่บ้านฝ่ายหญิง แต่มีข้อยกเว้นว่าถ้าฝ่ายชายไม่มีพี่น้องอยู่กับพ่อแม่และฝ่ายชายต้องทำหน้าที่ดูแลพ่อแม่ด้วยแล้ว ฝ่ายหญิงจึงจะไปอยู่บ้านฝ่ายชาย คู่สามีภรรยา สามารถแยกเรือนของตัวเองได้ เมื่อมีกำลังทรัพย์พอแก่การสร้างบ้าน ส่วนใหญ่จะปลูกสร้างบ้านอยู่ในบริเวณเดียวกันกับญาติพี่น้อง ทำให้มีความสัมพันธ์อันดีต่อกันเมื่อมีลูกหลานญาติพี่น้องเหล่านี้ก็ช่วยกันอบรมดูแลพร้อมกับให้ความช่วยเหลือแก่กันเท่าที่พึงกระทำได้

1.2 ประเพณีการเกิด

เมื่อมีเด็กคลอดใหม่ในครอบครัวใด ผู้ใหญ่ต้องทำพิธีรับขวัญ อย่างน้อยผูกข้อมือรับขวัญ เพื่อความเป็นสิริมงคลแก่เด็ก บางบ้านยังยึดถือประเพณีเดิมคือ ให้เด็กนอนในกระด้ง บ้างนอนบนเบาะ ตามแต่ใครจะสะดวก ถ้าเป็นเด็กชายจะวางสมุดดินสอปากกา หรือหนังสือไว้ข้างตัวเด็ก ด้วยเชื่อว่า จำทำให้เด็กรักการเรียน เขียน อ่าน ต่อไปในอนาคต ส่วนเด็กหญิงจะวางสมุด ดินสอ ปากกา กระจกและหวีไว้ด้วย เชื่อว่าจะเป็นคนรัก และขยันในการอ่านเขียน และรักความสวยงาม

เมื่อเด็กอายุ 1 เดือน ต้องโกนผมไฟโดยมีธรรมเนียมว่า ต้องเลือก “เดือนเต็ม” ไม่เลือก “เดือนดับ” (“เดือนเต็ม” หมายถึงมีวันครบ 31 วัน “เดือนดับ” หมายถึง มีวันไม่ครบ 31 วัน) หากมีอายุครบ 1 เดือนแล้ว แต่ตรงกับเดือนดับต้องผลัดไปโกนผมในเดือนถัดไป

การโกนผมไฟนี้จะต้องให้ผู้เฒ่าผู้แก่ ซึ่งเป็นตายาย หรือพ่อแม่ เป็นผู้โกนให้เชื่อว่าจะเป็นสิริมงคลกับเด็ก และเด็กบางคนเกิดมาจะไม่ยอมให้โกนผมหากเป็นผู้สูงอายุเป็นผู้โกนแล้วเด็กจะยินยอมและไม่ร้องไห้ การโกนผมนี้ผู้โกนจะตัดหรือโกนผมออกพอเป็นพิธี จากนั้นจะผูกข้อมือเรียกขวัญเด็กให้อยู่เย็นเป็นสุข จากนั้นพ่อหรือแม่จะไปตัดหรือโกนผมที่เหลือเอง แล้วจะเก็บผมไว้ใส่โอ่งน้ำ เพราะเชื่อว่าจะทำให้เด็กมีความสุขกายสบายใจ มีความอยู่เย็นเป็นสุข สำหรับเด็กบางคนจะมีอาการผิปรกติทางร่างกาย คือ พอถึงเวลาบ่าย หรือเรียกกันว่า “ผิตากผ้าอ้อม” จะร้องไห้ไม่หยุด พ่อแม่ หรือผู้ให้การเลี้ยงดูจะพาเด็กไปให้หมอธรรมชาติบำบัดหรือหมอด้วยเชื่อว่า ทำให้หายจากอาการนี้ ซึ่งเด็กบางคน ก็หายจริงหลายคนก็ไม่หาย

เด็กที่เกิดใหม่นี้คือ เป็นสมาชิกใหม่ของครอบครัว ญาติพี่น้องจะให้การอบรมเลี้ยงดูเสมือนลูกหลานของตน และจะช่วยกันอบรมเลี้ยงดูกระทั่งเติบโตเป็นผู้ใหญ่ด้วย

1.3 ประเพณีเรียกขวัญ

ประเพณีเรียกขวัญนี้จะทำพิธีต่อเมื่อลูกหลานเจ็บป่วยไม่สบาย อันเนื่องจากอุบัติเหตุหรือโรคร้ายต่างๆ หากเห็นว่าผู้ป่วยอาการไม่ค่อยดี หายช้า ผู้ใหญ่ซึ่งเป็นญาติพี่น้องหรือคนรักใคร่ใกล้ชิด จะช่วยกันทำพิธีด้วยการจัดสำรับ กับข้าว ขนม ผลไม้ ดอกไม้รูปเทียน ไปเรียกขวัญผู้ป่วย ถ้าเจ็บป่วยเพราะอุบัติเหตุ จะไปทำพิธีบริเวณที่เกิดเหตุ ถ้าเจ็บป่วยด้วยโรคร้าย จะสมมติสถานที่เป็นที่ใดที่หนึ่งเป็นที่เรียกขวัญ การเรียกขวัญนี้เชื่อว่าจะทำให้ขวัญอยู่กับตัว เมื่อขวัญมาอยู่กับตัวแล้ว ย่อมทำให้ผู้ป่วยมีอาการดีขึ้น และมีสภาพจิตใจดี

การเรียกขวัญผู้เรียกจะช่วยกันพูดทีละคน บ้างช่วยเสริมเติมคำเช่นว่า “ขวัญเอ๋ย ขวัญมาขวัญของ..... (ระบุชื่อ) ไปตกออกตกใจอยู่แห่งหนไหนให้กลับมาอยู่กับตัวอยู่กับใจ กลับมาบ้านมาเรือนเสีย มาเด้อขวัญเอ๋ย.....” ของประกอบพิธีนี้จะถูกแบ่งวางไว้ ณ ที่ทำพิธี และนำกลับมาบ้านเพื่อแสดงว่าขวัญมาอยู่กับเนื้อกับตัวแล้ว พร้อมกับเปล่งเสียงแสดงความยินดีกันพอเป็น

ธรรมเนียม และเป็นพิธีจากนั้นผูกข้อมือผู้ป่วยอวยชัยให้พรว่า ขวัญมาอยู่กับเนื้อกับตัวให้หายวันหายคืน การทำพิธีเรียกขวัญนี้สามารถช่วยฟื้นฟูสภาพจิตใจของผู้ป่วยได้เป็นอย่างดี

นอกจากนี้จะทำพิธีเรียกขวัญของผู้ป่วยแล้วยังมีกรณีหนึ่งคือบนบานศาลกล่าวภูมิบ้านหรือปู่ตา ซึ่งก็คือ เจ้าพ่อศรีนครเตา ที่ชาวบ้านให้ความเคารพนับถือในความศักดิ์สิทธิ์ของท่าน พ่อแม่ หรือ ญาติ จะนำดอกไม้ธูปเทียนไปบูชา บนบานให้ช่วยลูกหลาน หายจากอาการเจ็บป่วยหายจากอาการเจ็บป่วยแล้วจะนำข้าวของมาถวายเป็นการแก้บนบ้างเป็นไก่ บ้างเป็นหมู บ้างก็สุราน้ำส้ม ฯลฯ หลังจากการบนบานแล้วชาวบ้านกล่าวว่า “คนเจ็บหายได้ในเร็ววันท่านศักดิ์สิทธิ์มาก”

1.4 ประเพณีงานศพ

ครอบครัวใดหากมีคนตาย ชาวบ้านอาจเป็นญาติพี่น้องหรือ คนในครอบครัวต้องจุดประทัดหรือยิงปืนขึ้นบนท้องฟ้า เชื่อว่าเป็นการส่งวิญญาณผู้ตายไปสู่สวรรค์ จากนั้นจึงอาบน้ำศพ และประกอบพิธีทางศาสนา ชาวบ้านนิยมฝังผู้ตายไว้อย่างน้อย 1 ปี ถึงมาทำบุญและเผาศพ

พิธีเผาศพเริ่มจากวันรวมงานเจ้าภาพจะบอกบุญญาติพี่น้อง เพื่อนบ้านใกล้เคียงมาร่วมทำบุญ ซึ่งผู้มาช่วยงานจะนำข้าวสารและเงินทองมอบให้กับเจ้าภาพและได้รับกับข้าวเป็นเครื่องตอบแทน จะมีการสวดอภิธรรมในตอนเย็น และถวายภัตตาหารเพล รวม 2 วัน กลางคืนเจ้าภาพจะมีมรสพสมโภช ฉายภาพยนตร์บ้าง มีหมอลำบ้าง วันรุ่งขึ้นจะตักบาตรเป็นเสร็จพิธี

2. ประเพณีสำคัญในรอบปี

หมู่บ้านน้ำคำเป็นชุมชนเกษตรกรรม วิถีชีวิตจึงผูกพันอยู่กับธรรมชาติ และ ฤดูกาลต่างๆ ในรอบปี ดังนั้นจึงมีความเชื่อเรื่องสิ่งเหนือธรรมชาติพร้อมกับประกอบพิธีกรรมต่างๆจนถือเป็นประเพณีสืบทอดกันมาด้วยความเชื่อเป็นพุทธศาสนิกชน เมื่อถึงวันสำคัญทางศาสนาต่างร่วมใจทำบุญตามประเพณีสืบทอดกันมา ซึ่งมีดังนี้

2.1 เดือนสามหรือเดือนกุมภาพันธ์ เป็นเดือนเสร็จสิ้นการทำงานอย่างสมบูรณ์เมื่อถึงวันขึ้น 3 ค่ำ เดือน 3 เรียกเป็นภาษาท้องถิ่นว่า “มี้ออกใหม่ 3 ค่ำ” จะถือเป็นวันสู่ขวัญข้าว ด้วยเชื่อกันมาแต่โบราณว่า วันนี้เป็นวันดี เพราะมีเหตุการณ์ 3 อย่างเกิดขึ้นพร้อมกัน ภาษาท้องถิ่นกล่าวว่า “วันนี้กับบ่มีปาก นาคบ่มีฮูจี้ ประตุฟ้า สีเปิด” ซึ่งมีความหมายว่า ในวันขึ้น 3 ค่ำ เดือน 3 นี้ เกิดฟ้าร้อง ตัวกบจะมีเมือกปิดบริเวณปากท้องฟ้าจะโปร่งใส ไม่มีเมฆหมอก (เมฆเปรียบถึงมลพญานาค) ความหมายโดยรวมหมายถึงการไม่รู้ว่าไหล สิ่งที่ไม่ดีให้ออกจากตัวเช่นเดียวกับข้าวในยุ้งก็จะยังคงอยู่พอแก่การบริโภค การเกิดฟ้าร้องนี้ชาวบ้านเชื่อว่า ถ้าเกิดจากทิศตะวันตกเฉียงใต้ถือว่าปีต่อไปข้าวกล้าในนาจะอุดมสมบูรณ์ หากเกิดฟ้าร้องจากทางทิศตะวันออกเชื่อว่า ปีนั้นผลจะกลับตรงกันข้าม

ในวันนี้จึงมีการสู่ขวัญข้าวโดยชาวบ้านแต่ละครอบครัวจัดเตรียมเครื่องควาหวาน ได้แก่ สุรา ข้าวสุก กล้วย ขนมห่ม ขนมหิวน ไข่ต้ม พร้อมรูปเทียน ถวายเจ้าแม่โพสพ ผู้ประทานความอุดมสมบูรณ์มาให้ โดยมีพราหมณ์เป็นผู้ทำพิธี การเชิญพราหมณ์มาประกอบพิธีนั้น ชาวบ้านเชิญด้วยการผูกซื้อมือด้วยเงิน 10 บาท บ้าง 20 บาท

ในพิธีนี้บางครอบครัวเสี่ยงทายไข่ โดยเชื่อว่า ถ้าไข่มีสีขาว (ไข่ดี) มีรอยบุ๋มคนในครอบครัวจะอยู่ร่มเย็นเป็นสุข มีสุขภาพดี มีเงินทองพอใช้ตลอดปี หากบ้านใดไข่เสียหรือมีสีคล้ำ เชื่อว่าปีนั้นคนในครอบครัวต้องเจ็บไข้ไม่สบาย มีเรื่องเดือดร้อนวุ่นวายเกิดขึ้น ด้วยความเชื่อนี้ทำให้หลายครอบครัวไม่เสี่ยงทายด้วยไข่เพียงแต่ทำพิธีไหว้เจ้าแม่โพสพเท่านั้น

อนึ่งก่อนทำพิธีสู่ขวัญชาวบ้านถือกันว่าไม่ควรตัดข้าวลงจากยุ้งเพื่อนำข้าวไปขาย หรือแจกจ่ายผู้อื่นจนกว่าจะทำพิธีสู่ขวัญข้าวเสร็จเพราะเชื่อว่าถ้าตัดข้าวจากยุ้งก่อนเวลาอันควรจะนำความเสียหายและภัยต่างๆ มาสู่ตนได้ชาวบ้านจึงถือปฏิบัติเป็นธรรมเนียมอย่างเคร่งครัด

เสร็จจากพิธีสู่ขวัญข้างมิงงานใหญ่ประจำปี คือ งานไหว้พระธาตุที่วัดโพธิ์ศรีธาตุ ซึ่งเป็นวัดประจำตำบล งานจะจัด 3 วัน 3 คืน มีมหรสพสมโภชทั้งกลางวันกลางคืนงานนี้ชาวบ้านได้ทำบุญบริจาคทานฟังพระสวดมนต์ หนุนสาวและเป็นผู้ไปทำงานต่างจังหวัดมีโอกาสกลับมาเยี่ยมครอบครัว ทั้งเด็กผู้ใหญ่เที่ยวกันอย่างสนุกสนาน

2.2 บุญสงกรานต์

บุญสงกรานต์หรือประเพณีสงกรานต์เป็นอีกประเพณีหนึ่ง ที่ชาวบ้านมีโอกาสเล่นสนุกสนานด้วยการสาดน้ำสงกรานต์ งานนี้จะเริ่มตั้งแต่เย็นของวันขึ้น 13 ค่ำเดือน 5 พระสงฆ์และชาวบ้านร่วมกันแห่พระเวส และนางสงกรานต์ไปประกอบพิธีที่หนองสิม ซึ่งอยู่ด้านทิศตะวันออกเฉียงเหนือของหมู่บ้านพระสงฆ์สวดมนต์เย็นเสร็จแล้ว มีพราหมณ์ทำพิธีต่อไปด้วยการถามนางสงกรานต์ตัวแต่ละนางชื่ออะไรบ้างพร้อมทำนายว่า น้ำทำในปีนี้จะอุดมสมบูรณ์ ต่อมาจะร่วมกันสรงน้ำพระเวส (พระพุทธรูป) และพระสงฆ์แล้วแห่กลับวัด

รุ่งเช้าวันถัดไปตั้งแต่เวลาประมาณ 05.00-6.00 นาฬิกา ผู้เฒ่าผู้แก่จะนำข้าวสุก ข้าวเจ้าข้าวเหนียว ร่วมประกอบพิธีแห่ข้าวพันก้อนที่วัด โดยพระสงฆ์พิธีสวดข้าวสุกที่นำมาก่อน จากนั้นจึงนำข้าวไปวางไว้ตามประตูโบสถ์ ประตูวัดตามต้นไม้และเสาสูงๆ เชื่อว่าเป็นการแผ่ส่วนกุศลทำบุญให้ผู้ล่วงลับไปแล้วด้วย

2.3 บุญเดือน 6

ในเดือน 6 ก่อนชาวบ้านจะลงมือทำการหว่านไถไร่นา มีประเพณีซึ่งปฏิบัติกันมาคือ ทำบุญเลี้ยงปู่ตา หรือ เจ้าพ่อศรีนครเตา ที่ชาวบ้านให้การเคารพสักการะ พิธีเลี้ยงปู่ตานี้ถือว่าเป็นการประกอบพิธีเพื่อความเป็นสิริมงคลให้การทำนาในปีนั้นประสบความสำเร็จ

พิธีกรรมในการไหว้และเลี้ยงปู่ตานี้จะมี “เจ้าจ้ำ” เป็นคนทำพิธี “เจ้าจ้ำ” จะนำลาบเปิดลาบไก่ และนำสุราไปเช่นปู่ตา ชาวบ้านจะนำข้าวสุกไปร่วมในพิธีจากนั้น “เจ้าจ้ำ” จะแบ่งปันลาบให้ชาวบ้านรับประทานคนละเล็กคนละน้อย เชื่อว่าจะแสดงถึงความอุดมสมบูรณ์ของข้าวกล้าในนาฤดูกาลที่จะถึงนี้

2.4 บุญบั้งไฟหรือบั้งไฟ

บุญบั้งไฟเป็นงานประเพณีอีกงานหนึ่ง จัดขึ้นในเดือน 6 เช่นกัน ด้วยเชื่อว่าเป็นการบูชาพระยาแถน ขอให้ฝนฟ้าตกต้องตามฤดูกาล ในงานนี้ชาวบ้านจะช่วยกันประดับตกแต่งบั้งไฟให้สวยงาม ร่วมกันรำเซิ้งบั้งไฟในขบวน ซึ่งเป็นขบวนกลองยาว มีคนร้องกาพย์เซิ้ง แห่ขบวนไปที่วัด ผู้เฒ่าผู้แก่และเด็กมาร่วมรำร้องไปกับขบวนอย่างสนุกสนานในวันรุ่งขึ้น มีการประกวดบั้งไฟ โดยมีเกณฑ์ตัดสินว่าบั้งไฟของหมู่บ้านใดจุดขึ้นสูงสุดเป็นผู้ชนะ งานนี้คนที่สนุกสนานที่สุดคือคนเฒ่าเพราะได้ร้องรำทำเพลงและเล่นสาดโคลนเป็นที่สนุกสนาน

2.5 บุญเข้าพรรษาและบุญออกพรรษา

ก่อนวันเข้าพรรษาคบครัวที่มีลูกชายอายุครบป่วช จะประกอบพิธีบวชให้ลูกกระทั่งถึงวันเข้าพรรษา (เดือน 8) ชาวบ้านร่วมกันทำบุญตักบาตรที่วัดในฤดูกาลเข้าพรรษานี้ พระสงฆ์ออกบิณฑบาตตามหมู่บ้าน ชาวบ้านทั้งเด็กผู้ใหญ่จึงมีโอกาสดำบาตรทำบุญโดยไม่ต้องไปที่วัดแต่อย่างใด

ถึงวันออกพรรษาในเดือน 11 มีพิธีตักบาตรเทโว ซึ่งเป็นการตักบาตรข้าวสารบางคนจะห่อข้าวต้มมัดร่วมใส่บาตรด้วย

หลังออกพรรษาถึงเทศกาลผ้าป่า ลูกหลานของชาวบ้านนำคำที่ไปทำงานต่างถิ่นร่วมกันบริจาคเงินและสิ่งเครื่องขายเสียงและตำโพง มามอบให้คณะกรรมการหมู่บ้านเพื่อใช้สำหรับการประชาชนสัมพันธ์ข้าวสารภายในหมู่บ้าน หรือที่เรียกว่า “หอกระจายข่าว” และยังมีเงินเหลืออีกจำนวนหนึ่งคณะผ้าป่าได้มอบให้คณะกรรมการหมู่บ้านนำไปถวายวัดมอบให้กับโรงเรียนและเหลือเก็บไว้เป็นกองกลางสำหรับใช้จ่ายในงานของหมู่บ้านต่อไป

ชาวบ้านบางครอบครัวได้จัดตั้งกองผ้าป่ารวบรวมเงินเฉพาะเครือญาติหรือเพื่อนบ้านที่มีจิตศรัทธาทำบุญร่วมกัน แล้วนำเงินไปถวายวัด นอกจากนี้ชาวบ้านยังช่วยกันทำอาหารเลี้ยงคณะผ้าป่าจัดหมอลำจากขอนแก่นมาต้อนรับด้วย